

Список використаних джерел

1. Вакульчик О.М., Брайко В.С. Перспективи та проблеми впровадження блокчейн-технологій в обліку та аудиті. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. №1(71). С.63–70.
2. Манчур І. Рівень використання блокчейн-технології підприємствами України в сфері бухгалтерського обліку та аудиту. *Економічний аналіз*. 2021. №3. С.183-189.
3. Ярощук О., Белова І. Технологія блокчейн в бухгалтерському обліку та аудиті. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. № 3-4. С.28- 44.

*Шевчук Володимир Олександрович,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ПРИРОДНИЧІ ЗАСАДИ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ОБЛІКУ

Теперішня війна, що триває більше двох з половиною років, потребує окреслення як стратегії української перемоги, так і стратегії відродження України. Своєю чергою це вимагає звернення до типів розвитку, адекватних повоєнним викликам. Необхідне залучення питомих українських світоглядних засад, які відповідають принципово новим викликам. Маємо на увазі сукупність засад, що проявляються в умовах ноосфери. Вони об'єднані чинниками, що діють у симбіозі екологічних, соціальних, економічних та інших викликів.

Відтак ідеться про наукову картину, відповідну новітнім світоглядним засадам. Ми керуємося положеннями, що впливають із метафоричної картини загальнолюдського економічного надбання, котру українські інтелектуали ввели у світовий науковий обіг у 80-х роках ХХ ст. [1, с.381-382]. Картина змальовує уявні дерева, плоди яких відповідно є загальнолюдськими економічними знаннями.

Так, дерево, яке плодоносить поживними благами, посадив Ф.Кене. Тому його плоди (економічні знання), що мають природничу основу, ми називаємо життєствідними, рятівними знаннями. Відповідно плоди дерева посадженого А.Смітом, що мають політикоенкономічну основу і є отруйними, умовно іменуємо смертоносними знаннями [1, с.382]. Тож правильність відповіді на основне питання економії як науки спричиняє дихотомію знань - життєствідних та змістовно протилежних їм (смертоносних) [1, с.103].

Визначальним для відродження економіки в сучасних умовах є те із дерев, яке плодоносить поживними благами. Крона саме цього дерева знайшла

продовження в українській науковій думці. Це доречно вважати парадигмальним внеском у розвиток національної і світової економічної науки.

Найпосутнішою серед змін, яку вносить Україна в структуру світового економічного надбання, є витіснення смертоносного знання життєствердним. Понад 144 роки ці зміни утверджували подвижники національної школи фізичної економії – д-р С.Подолінський, акад. В.Вернадський, Герой України М.Руденко. Їхній внесок у розв’язання досліджуваної проблематики полягає у формулюванні сукупності фундаментальних підвалин, серед яких виокремлюємо природничі засади розвитку, функціональне забезпечення управління економічним розвитком, першою чергою фактографічне забезпечення управління тощо. Тож новітні тенденції суспільних трансформацій, які окреслюються нині, стають глобальними викликами, що спричиняють зміну чинної парадигми розвитку.

Передумовою становлення нової парадигми фактографічного забезпечення управління суспільно-господарською сферою є наявність новітніх фундаментальних засад адекватної моделі розвитку. Згадані подвижники неортодоксальної української економічної думки довели, що уявні дерева метафоричної наукової картини загальнолюдського знання являють собою підвалини еколого-економічної моделі.

Завдяки їхнім здобуткам від початку 90-х років ХХ ст. у світовому інтелектуальному середовищі відбуваються інші важливі зрушення. Адекватним цим зрушенням і досліджуванам викликам та визначальним для становлення принципово нової парадигми відродження України і світу стає окреслення новітнього сегмента світової економічної науки - екологічної економіки. Серед її світових подвижників насамперед слід назвати нобеліата з радіохімії, котрий став економістом, - Frederick Soddy, а також визнаних світом економістів - Nicholas Georgescu-Roegen, Herman Daly, Kenneth Boulding, Ernst Schumacher, Robert Costanza, Joan Martinez Alier, Robert Ayres, Clive Spash, Richard Norgaard, Tim Jackson та ін. [4].

Видатний український учений, громадський і політичний діяч та економіст Сергій Подолінський визнаний її «піонером». Неупередженість та наукова етика зарубіжних дослідників засвідчують непроминуність доробку С. Подолінського. Саме він очолює світову когорту подвижників цієї перспективної наукової галузі – єдиний українець серед 12 «апостолів екологічної економіки» [5]. Переконані, що якраз на цій основі мають розвиватися стратегії повоєнного відродження України і світу.

Нині потрібен подальший розвиток цих положень. Оцінюючи найважливіші здобутки д-ра С.Подолінського, акад. В.Вернадський свого часу особливо наголошував на вказаній його попередником енергетичній відмінності живого і неживого. Збагнути парадигмальну значущість цього положення українського інтелектуала можна знаючи, що більшість натуралістів того часу шукали схожість між живим і неживим. Сьогодні знання енергетичної відмінності живого і неживого україн важливе для запровадження природничих

засад господарювання, організованого за принципом так званого «вічного двигуна». Бо якщо «вічний двигун» у сфері неживого є утопією, то у сфері живого його належить вважати цілком реальним. Це можна пояснити термодинамічною відкритістю систем живого, з'ясованою якраз д-ром С.Подолінським.

Для забезпечення безперервності діяльності підприємств в умовах війни та повоєнного часу надзвичайно важливим стає економічний аналіз господарювання на основі колообігу благ, визначальних для функціонування сфери живого. М.Руденко свого часу вказав 5 із цих найважливіших благ. Йдеться про землю, зерно, солому, худобу і гній, гармонізований колообіг яких здатний істотно примножувати абсолютний капітал у сфері живого.

Викладене дозволяє вести мову про новітні передумови суспільно-господарського відродження у повоєнному періоді. Передовсім слід подбати про "розпізнавання" об'єкта управління розвитком. Визначальною передумовою запровадження природничих положень економічного розвитку економіки є адекватна сучасним викликам дефініція абсолютної додаткової вартості. Звернення до її фізико-економічних засад потребує прикладної імплементації принципово нової економічної категорії – енергії прогресу. Останню належить розуміти як біологічну енергію, яку щорічно виробляє хліборобство. Вона також формулюється як фізичний аналог абсолютної додаткової вартості [1, с. 128, 364, 366].

З огляду на сукупну здатність вказаних 5 благ примножувати абсолютний капітал у сфері живого, прийняття енергії прогресу як об'єкта обліку сприяє отриманню емерджентного ефекту, котрий забезпечує кожна із досліджуваних управлінських функцій. Так, включення соломи в сукупний облік і статистику зібраного врожаю злаків здатне збільшити його щорічний валовий збір майже в 1,7 рази.

Упродовж останніх десятиліть відбуваються зміни так званого інформаційного та постінформаційного суспільств. Підсумком цих змін стає становлення суспільств знань. Легітимації досліджуваного типу модерних суспільств (суспільств знань; суспільств, заснованих на знаннях), як новітнього різновиду суспільної типології, істотно посприяла доповідь ЮНЕСКО "До суспільства знань" [6]. Формування суспільств, заснованих на знаннях, стає глобальним викликом, який діє поряд із викликами еколого-економічного розвитку.

Сучасні дослідники цього типу суспільств при визначенні сутності інформаційного суспільства називають такі явища, як стрімкий розвиток інформаційних технологій, надмірна експансія засобів масової інформації, так звана інформатизація сфер життя тощо [7]. До певної міри ці явища можуть вважатися підставами для пояснення чинників виникнення інформаційних суспільств. Однак ми не вважаємо їх достатніми аргументами для ідентифікації суспільств, заснованих на знаннях [8]. Доречно зробити два доповнення до Резолюції ЮНЕСКО: а) вказати, що всі знання належить поділяти на

життєствердні та смертоносні; б) наголосити, що Україна закликає дотримуватися першого типу знань.

Викладене дозволяє нам окреслити концептуальні положення екологічного обліку, засновані на засадах питомо українського економічного надбання.

Як зазначалося, подвижники неортодоксальної української економічної думки задовго до названої доповіді ЮНЕСКО довели, що уявні дерева метафоричної наукової картини загальнолюдського надбання являють собою світоглядну модель економічного пізнання людства. Модель дозволяє з достатнім ступенем визначеності вести мову про (не)адекватність чинної парадигми фактографічного забезпечення управління суспільно-господарською сферою знань до «наповнення» модерних соціумів.

Тож виклики еколого-економічного розвитку супроводжуються інформаційними викликами, що своєю чергою зумовлює необхідність забезпечення керованості суспільств. Дотримання керованості розвитку потребує забезпечення, котре в модерних соціумах трансформується з інформаційного та постінформаційного форматів у релевантний знаннєвий формат. Відтак знаннєва основа досліджуваних типів сучасних суспільств покликана бути виключно рятівною.

Управління суспільно-господарською сферою як феномен сучасних соціумів, повинно бути невід'ємною складовою досліджуваних процесів. З погляду сталості життєствердні засади суспільного розвитку мають забезпечувати уподібнення економіки природі, досягне завдяки проекції живого на неживе. Дотримання сталості також передбачає «вписування» господарювання у довкілля, що досягається через надання керованості цій проекції.

Адекватні глобальним викликам ідеї подвижників європейської фізіократії та української наукової школи фізичної економії збіглися в часі з появою низки парадигм XVIII-XXI ст., зокрема, фундаментальних наукових розробок у галузі теоретичної і прикладної кібернетики, котрі відповідали економічним викликам. Відтак належить вести мову про поєднання потенціалу фізико-економічних та управлінських ідей. Симбіоз новацій Ф. Кене і А.-М. Ампера, С. Подолинського і Б. Трентовського, В. Вернадського та Н. Вінера, М. Руденка і В. Глушкова істотно змінює існуючу парадигму теорії і практики управління економікою [9].

Здатність відповідати на новітні глобальні виклики надає Україні переваги у запровадженні принципово нової парадигми управління суспільно-господарською сферою, становлення якої передбачає: утвердження нових теоретичних і прикладних підвалин екологічного обліку і статистики; розгортання освітньої підготовки та надання відповідної кваліфікації новій генерації фахівців; впровадження нової моделі «наповнення» рятівного знаннєвого контенту з метою виховання майбутніх фахівців як адвокатів нащадків [10].

Модерна Україна має пропонувати світовій спільноті проекти просування життєствердного мислення, покликаного бути основою становлення новітньої парадигми суспільного розвитку, заснованого на рятівних знаннях.

Список використаних джерел

1. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. Київ: Кліо, 2015. 680 с.
2. Порядок денний на XXI століття. Ухвалений Конференцією ООН в Ріо-де-Жанейро (1992р.) / Пер. з англ. Київ, 1998.
3. Shevchuk V. Permanence of Economic Thinking and Management: Principles of Sustainable Controllability / Social and economic changes of contemporary society. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. 312 p.
4. Екологічна економіка. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Ecological_economics.
5. Подолинський С. Вибрані праці. Упорядник Л.Я.Корнійчук. Київ: КНЕУ, 2000. 328 с.
6. К обществам знания. Всемирный доклад ЮНЕСКО. Париж: ЮНЕСКО, 2005. 239 с.
7. Кюблер, Ханс-Дітер. Міфи про суспільство знань. Київ: Переклад з німецької. Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 264 с.
8. Шевчук В. Знаннева основа сталого розвитку модерних суспільств / Сучасні аспекти науки: моногр. / за ред. Є.О. Романенка. Київ; Братислава: ФОП КАНДИБА Т.П., 2020. С.121-139.
9. Shevchuk V. Modern informative and innovative principles of nature management in the context of creating the latest economic picture of the world / Information and Innovation Technologies in Economics and Administration. Monograph. – Katowice: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. 267 p.
10. Шарманська В.М., Блах О.М. Проблемні аспекти ефективності управління екологічним обліком підприємства. Молодий вчений. 2024. N1. С.143-147.